

1. De Bergrede, een super radicale boodschap

In Mattheüs 5, 6 en 7 staat een heel uitgebreid stuk onderwijs van Jezus. Dat onderwijs noemen we de Bergrede. Waarom? Omdat Mattheüs 5 als volgt begint: 'Toen Jezus de menigte zag, ging Hij de berg op, en nadat Hij was gaan zitten, kwamen Zijn discipelen bij Hem. En Hij opende Zijn mond en onderwees hen.' En dan volgt dat onderwijs. Het begint met de beroemde zaligspreekingen. 'Zalig zijn de armen van geest, want van hen is het Koninkrijk der hemelen. Zalig zijn zij die treuren, want zij zullen vertroost worden.' Enzovoorts. Vervolgens zegt Jezus: 'Jullie zijn het zout van de aarde, de smaakmakers die het bederf tegengaan. Jullie zijn het licht van de wereld! Jullie hebben een heel belangrijke taak.' Daarna gaat Jezus in op de wet. En misschien denk je: 'Ach, al die wetten... Gelukkig hebben wij het Evangelie gekregen, en die wet? Nou ja...' Maar als je zo denkt, heb je het totaal bij het verkeerde eind. Integendeel, Jezus scherpt de boodschap juist aan, door dieper te kijken dan de letter van de wet, Jezus kijkt naar de bedoeling van de wet. En wat zegt Hij dan? Nou, bijvoorbeeld dit: 'Jullie hebben gehoord dat er in de wet staat: U zult niet doodslaan. Maar Ik zeg jullie: als je leeft in haat tegen je broeder, dán ben je al schuldig! Jullie hebben gehoord dat er in de wet staat: Pleeg geen overspel. Maar Ik zeg jullie: als je alleen al naar een vrouw kijkt om haar te begeren, heb je in je hart al overspel gepleegd. Jullie hebben gehoord dat er gezegd is: Oog om oog en tand om tand.

Maar Ik zeg jullie: als iemand je een klap geeft op je rechterwang, keer hem dan ook je linkerwang toe. Heb je vijanden lief en bid voor de mensen die jou beledigen en jou vervolgen.' Als je dit allemaal leest, dan krijg je het Spaans benauwd. Je denkt: 'Dit kan ik allemaal niet...' Maar het gaat nog verder! Jezus zegt: 'Als je een gift geeft, zorg dan dat niemand dat te weten komt. En als je bidt, ga in je binnenkamer, doe de deur op slot en stort je hart uit voor je hemelse Vader. Als je gaat vasten, laat het dan aan niemand merken. Zorg dat je er goed uitziet en lekker ruikt. En wees nooit bezorgd over wat je moet eten of drinken, maak je nooit zorgen over kleding. Zoek éérst het Koninkrijk van God en al het andere krijg je er zómaar bij, extra!'

De Bergrede is super radicaal. En het is ook geen toeval dat Jezus deze rede uitspreekt op een berg. Waarom? Jezus staat in lijn met het Oude Testament. Dat Oude Testament wordt ook wel genoemd: 'de wet en de profeten'. De wet, dat zijn de eerste vijf bijbelboeken, de tora, geschreven door Mozes. En de profeten, dat is een groot deel van de andere boeken van het Oude Testament. En wie was de belangrijkste profeet? Elia. Jezus staat in lijn met Mozes en Elia, en tegelijk overtreft Hij Mozes en Elia. Dat hebben we al eerder gezien. Mozes vastte veertig dagen op de berg Sinaï, Elia vastte veertig dagen op weg naar de Sinaï, Jezus vastte veertig dagen en versloeg vervolgens de duivel. En hier zien we het weer: Mozes ging de berg Sinaï op, en hij kreeg daar de wet van God, de tora. Elia ging de berg Karmel op, en liet daar het volk kiezen tussen de HERE en de afgod Baäl. God liet vuur van de hemel komen en het volk riep het uit: 'De HERE is God, de HERE is God!' Dus drie keer een berg: de berg Sinaï, de berg Karmel, en hier weer een berg. Op deze berg laat Jezus zien dat de wet, die Mozes kreeg op de berg, door Hem wordt aangescherpt. En op deze berg laat Hij óók zien, dat het volk opnieuw moet kiezen, net als in de tijd van Elia op de Karmel.

2. Jezus vraagt een keuze en geeft drie voorbeelden

En die keuze, tussen het één of het ander, maakt Jezus duidelijk aan de hand van drie voorbeelden. **Het eerste voorbeeld is dat van de poort en de weg.** Vers 13 en 14: 'Ga binnen door de nauwe poort, want wijd is de poort en breed is de weg die naar het verderf leidt, en velen zijn er die daardoor naar binnen gaan; maar de poort is nauw en de weg is smal die naar het leven leidt, en weinigen zijn er die hem vinden.' Dus er zijn twee poorten: een brede, opvallende poort en een klein, onopvallend, smal poortje. En achter die twee poorten zijn twee wegen: een brede weg en een smal weggetje. Er is een beroemde plaat over de brede en de

smalle weg, die je vroeger veel zag hangen in zaaltjes bij kerken, en ook bij mensen thuis. En nog steeds kun je die plaat wel zien. Een brede weg en een smalle weg. Inderdaad: de ene weg loopt uit op het verderf, op het vuur van de hel, en de andere weg loopt uit op de hemel. En wat wel bemoedigend is: tussen die twee wegen zijn ook nog een paar bruggetjes. Als je op de brede weg zit en je krijgt berouw, dan kun je nog naar die smalle weg toe. God zij dank. Maar andersom kan het dus ook. En dat is weer huiiveringwekkend. Wat bedoelt Jezus met die twee wegen? Eigenlijk is dat toch niet zo moeilijk? Je kunt met de massa meegaan. Maar de massa luistert meestal niet naar God. De massa kiest voor het gemak, het amusement. De massa danst

door, terwijl de Titanic zinkt. De massa geeft geld uit aan onbenullige dingen en schrappt het geld voor mensen in nood. De massa kiest voor het hier en nu, en denkt niet na over de toekomst, de toekomst van deze planeet en de toekomst in het hiernamaals. En voor je het weet ben je er onderdeel van, van die massa. Nee, dat onopvallende poortje, daar moet je echt naar zoeken. Het weggetje daarachter, dat is een paadje van niks. Maar op die smalle weg kom je iemand tegen met een schaal water in Zijn handen en een witte doek om Zijn middel. Hij wast de voeten van al die voorbijgangers. Hij deelt brood uit, en wijn. Hij heeft tijd en leent je Zijn oor. Hij neemt een kind op Zijn arm en geniet samen met dat kind van een vlinder. En die smalle weg leidt ook langs een heuvel, met daarop een kruis. De smalle weg, het is

de weg van het meeste lijden. Deze week maakte de stichting Open Doers nieuwe cijfers bekend. Weet je hoeveel christenen te maken hebben met zware vervolging en discriminatie? 388 miljoen, dat is 21 x de totale bevolking van Nederland. De smalle weg is de weg van het meeste lijden, en tegelijk de weg van de diepste vrede. Elke keer hoor je dat vervolgte christenen zeggen: 'De diepste vrede is alleen te vinden bij Jezus Christus.' Twee wegen. De keuze is aan jou.

Het tweede voorbeeld is dat van een boom. Jezus past dit voorbeeld vooral toe op leiders. Hij zegt: 'Er zijn valse profeten, wees dus op je hoede!' Heel concreet moet je dus gewoon denken aan dominees en geestelijke leiders en voorgangers en priesters en theologen. 'Kijk uit voor de valse profeten!' zegt Jezus. Maar wie zijn dat dan? Nou, wat zegt Jezus? Vers 15: 'Maar wees op uw hoede voor de valse profeten, die in schapenvacht naar u toe komen maar van binnen roofzuchtige wolven zijn.' Het zijn dus mensen die je niet willen helpen, maar die 'roofzuchtig' zijn, ze willen iets van jóú. Ze willen niet geven, maar nemen. Je kunt denken aan seksueel misbruik door geestelijke leiders, maar ook mensen die het te doen is om eigen eer en roem, of om rijkdom en geld. Het is bizar: kennelijk is het mogelijk dat de valse profeten ook wonderen doen in de naam van Jezus. Kijk maar mee in vers 22: 'Velen zullen op die dag tegen Mij zeggen: Here, Here, hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd, en in Uw Naam demonen uitgedreven, en in Uw Naam veel krachten gedaan? Dan zal Ik hun openlijk zeggen: Ik heb u nooit gekend; ga weg van Mij, u die de wetteloosheid werkt!' Het gaat dus om leiders die de wetteloosheid in de hand werken. Oftewel: je leert mensen niet om zichzelf te onderwerpen aan God en aan Zijn Woord, de Bijbel. Nee, je leert dat iedereen zelf moet weten wat hij of zij doet. In feite is er dan ook geen sprake meer van zonde, want ja, alles mag. En als er geen sprake meer is van zonde, dan gaat het ook niet meer over Jezus die voor je zonde gestorven is. En let op: als je gaat verhuizen en je gaat blijmoedig naar de Protestantse Kerk in die plaats, maar je hoort niets over zonde, en over Jezus die voor de zonde gestorven is, dan is het daar niet pluis. Dan kunnen er heel lieve mensen zijn, maar Jezus wordt verloochend. Wees daar dus scherp op! Dat is wat Jezus hier zegt. En zo zie je ook hier: het is het één of het ander. Vers 18 tot 20: 'Een goede boom kan geen slechte vruchten voortbrengen en een slechte boom kan geen goede vruchten voortbrengen. Iedere boom die geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen. Zo zult u hen dus aan hun vruchten herkennen. Het gaat hier dus om valse profeten, verkeerde leiders. En toch, toch gaat het niet

alleen over leiders. Want uiteindelijk zie je in ieder leven, van ieder mens, wat de vruchten zijn. Of de vrucht van de Geest aan het groeien is. Die vrucht wordt omschreven in Galaten 5: 22: 'liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoeidigheid, zelfbeheersing.' Hoe is het eigenlijk in jouw leven? Is de vrucht van de Geest aan het groeien? Of zijn het slechte vruchten, die de mensen om jou heen bij jou zien? Het is het één of het ander.

En dan het derde voorbeeld, dat van het huis op de rots en het huis op het zand. Wat is nou het verschil tussen die twee? Weet je dat? Misschien denk je: 'Nou, de ene bouwer, die bouwt op Jezus Christus, en de andere bouwer, die bouwt op iets anders, zichzelf bijvoorbeeld.' Dat ligt voor de hand, maar het staat er niet! Nee, wat staat er in vers 24 en verder? 'Daarom, ieder die deze woorden van Mij *hoort en ze doet*, die zal ik vergelijken met een verstandig man, die zijn huis op de rots gebouwd heeft; (...) 26 En ieder die deze woorden van Mij *hoort en ze niet doet*, zal met een dwaze man vergeleken worden, die zijn huis op zand gebouwd heeft; en de slagregen viel neer en de waterstromen kwamen en de winden waaiden en sloegen tegen dat huis, en het stortte in en zijn val was groot.' Wat is dus het verschil? Allebei deze mensen horen de woorden van Jezus. Je zou kunnen zeggen: ze zitten allebei in de kerk. Maar de één hoort het en dóét het ook. De ander hoort het en doet er niets mee! Horen én doen, dat is waar het om gaat. Ge-hoor-zaamheid. Over deze gelijkenis wil ik je een filmpje laten zien. Waarom? Omdat je bij deze gelijkenis onwillekeurig kunt denken aan het strand van Katwijk of zo. Een huis op het zand, en ja, dan komt langzaam de vloed op, en het huis, dat stort in. Maar waar heeft Jezus Zélf aan gedacht? Hij zegt: 'De slagregen viel neer en de waterstromen kwamen'. En weet je, dat is exact wat er gebeurt in de woestijn. Een paar keer per jaar regent het in de woestijn van Judea, ten oosten van Jeruzalem. En wat gebeurt er dan? De grond is kurkdroog, die neemt het water totaal niet op. Dus al het water stroomt metéén naar de rivierbeddingen. Zo'n rivierbedding staat het grootste deel van het jaar droog. Dan waait er woestijnzand in, en het lijkt een prachtige plek om je huis te bouwen, lekker vlak, een mooi stukje zandgrond. Maar dan gaat het regenen in de bergen. En dan gebeurt er dit.
<https://www.youtube.com/watch?v=DsiJnyCFpA4> Zie je wat er gebeurt? Als je huis staat op dat mooie, vlakke stukje rivierbedding met woestijnzand, dan blijft er niets van over! Maar als je huis op de rots staat, hoog boven de rivierbedding, dan staat het stevig, en jij bent veilig. Het is het één of het ander.

3. Laat je de norm vallen? Of de zwakke mens? Of...

En nu kan ik me vostellen dat je denkt: 'Wat moet ik hiermee? Deze Bergrede, ik word er moedeloos van, en hopeloos! Ik moet mijn vijanden liefhebben, maar ik blijf zo vaak steken in haat. En mijn gedachten, die zijn echt niet zuiver, als ik een mooie man zie of een mooie vrouw. En ik weet het heel goed: ik geef mijn geld uit aan onbenullige dingen en ik laat mijn naaste vaak staan. Bidden gaat me vaak niet goed af, en vasten... tja, als ik het probeer, dan lukt het niet.' Herken je dat? Is die Bergrede eigenlijk niet véél te hoog gegrepen? Weet je, er zijn twee mogelijke reacties. **Je kunt, ten eerste, de norm laten vallen.** Dan ga je die norm naar beneden halen. Dan zeg je: 'Ja, maar het is vooral symbolisch bedoeld. Het is "bij wijze van spreken". Het zou misschien zo móéten zijn, maar ja, dat kan toch niet.' En als je heel geestelijk bent, dan zeg je: 'Dit is alleen voor Jezus. En Jezus heeft het allemaal al vóór ons gedaan, dus wij hoeven het niet meer te doen. Dit is niet voor ons.' Het klinkt misschien prachtig, maar het is een leugen. Want het gaat wel degelijk over jou en mij. Dat is de eerste reactie: de norm laten vallen. **De tweede reactie, dat is: de zwakke mens laten vallen.** Wat doe je dan? Dan zeg je: 'Ik ga ervoor!' En dat doe je ook! Jij houdt je stipt aan wat Jezus heeft gezegd. En al die andere mensen, die dat niet doen, of minder? Dat zijn voor jou de halven. Want er zijn helen en halven. Die anderen, dat zijn de halven. En jij bent dus één van de helen. Maar wat gebeurt er? Je wordt zelf doodmoe. Want hoe hard je het ook probeert, het lukt jou óók niet. Je loopt tegen jezelf aan. En je verbittert tegenover al die halven, die wel bij Jezus willen horen, maar er met de pet naar gooien... in jouw beleving.

4. ...of word je één met Christus die de goede weg gaat?

Wat doet Jezus Zélf eigenlijk? Je zou zeggen: Hij roept mensen bij elkaar, Zijn discipelen, en Hij gaat ze drillen. Een soort Kamp van Koningsbrugge. Toch? Precies volgens de Bergrede. Hele nachten bidden. Drie keer per week vasten. Als ze Jeruzalem naderen: 'Jongens, we gaan niet door de Noordpoort, want daar is de rode buurt, dan komen we in verleiding, we lopen om naar de Zuidpoort.' En als Jezus komt op een bruiloft, waar iedereen maar wijn zit te drinken, en sommigen misschien een glas teveel op hebben, wat doet Jezus dan? Dan verandert Hij al die wijn in gezond, fris water! Dat zou je verwachten, toch? Jezus, die de norm hooghoudt. Het is toch één van de twee? Nou dan! En toch... Jezus doet iets heel anders. Hij houdt de norm honderd procent hoog. En tegelijkertijd reikt de hand juist naar die zwakke mens. Hij zit te eten met tollenaars. Hij gaat heel respectvol om met prostituees. Hij redt een bruiloft door water in wijn te veranderen. En Zijn discipelen? Ze maken de ene fout na de andere. Maar elke keer weer worden ze door Jezus gered. En als ze hem allemaal in de steek hebben gelaten en Petrus Hem heeft verloochend, zoekt Hij hen weer op. Jezus: Hij laat de norm niet vallen, én Hij laat de zwakke mens niet vallen. Hoe kan dat? Daar zit toch een gat tussen, een diepe kloof? Tussen die norm en de zwakke mens? Ja, zo is het. En dat gat, die diepe kloof, die wordt overbrugd op de heuvel Golgotha. Als een soldaat een lange spijker pakt met een vlijmscherpe punt en die tegen de pols zet van de Zoon van God. Als de hamerslag klinkt, wordt jouw schuld verzoend. Daar, op Golgotha, wordt die diepe kloof tussen de hoge norm en de zwakke mens voor het eerst in de geschiedenis gedicht. Het is een wonder van God, en dat wonder heet: genade... Dus... dus het is uiteindelijk dan toch niet zo moeilijk allemaal? De soep wordt toch niet zo heet gegeten als die wordt opgediend? Ho, als je dat denkt, dan heb je er niets van begrepen. Helemaal niets. Nee, denk aan die spijker. Als jij ontdekt wat Jezus voor jou heeft overgehad, dan wil je nog maar één ding: dan wil je met Hem één worden. Christus in jou, en jij in Christus. Dan wil je zijn waar Hij is, en gaan waar Hij gaat. Ja, het klopt: Hij heeft de weg van de Bergrede gelopen. Hij alléén heeft dat volmaakt gedaan. Niemand anders, alleen Hij. Maar wie leeft in verbondenheid met Christus, die gaat steeds meer die weg. Petrus, die eerst Jezus verloochende, heeft zich later omgekeerd laten kruisigen omdat hij tóén zijn Meester niet meer kón verloochenen. En vandaag is de vraag van Jezus Christus aan jou en aan mij: 'Wat doe jij? Het is het één of het ander.' En als jij zegt: 'Heer, ik kan het niet! Ik kan het niet! Wees mij, zondaar genadig!' dan zegt Jezus: 'Kom, blijf in Mij, zoals Ik in jou. En als je in Mij blijft, dan gaat je leven vrucht dragen. Dan kies je de goede weg, en je bouwt je huis op de rots. Ik eindig met een gedicht van Kaj Munk, predikant in Denemarken, die zich in de oorlog openlijk verzette tegen de nazi's. Om die reden werd hij vermoord door de Gestapo, bijna 46 jaar oud, en hij wist het, al heel lang, dat dat eraan zat te komen. Kaj Munk is voor mij persoonlijk heel belangrijk, zijn boeken hebben mij diep geraakt en gevormd. Kaj Munk genoot van het leven, van zijn vrouw, zijn kinderen, van de natuur, van mensen, van dieren. Hij was enorm creatief, hij schreef toneelstukken, gedichten, artikelen, reisverslagen en heel veel preken. Hij had een enorm gevoel voor humor en een enorme eerbied voor Christus. Het gedicht dat ik ga lezen is een gebed om de goede keuze te mogen maken, de juiste keuze. Want het is inderdaad het één of het ander. Meester, met de zware doornenkroon. / als mijn huis, mijn vrouw, mijn kinderen mij trekken / en een duren heimwee in mij wekken. / kan ik U niet volgen als gehoorzaam zoon. / Meester, met de zware doornenkroon, / als om te genezen, te verlossen, te vergeven, / U alleen als gast op aarde had verbleven, / zou het licht zijn, U te dienen als uw knecht, uw zoon. / Maar, o, Meester, deze zware doornenkroon / en de smartelijke klanken van uw woorden / en het donkere bloedspoor, langs der wegen boorden / naar uw graf, eisen, dat ik bij U woon. / Meester, met de zware doornenkroon, / 'Volg Mij! Volg Mij!' hoor ik onophoudelijk klinken. / Ja, maar hoe uw eigen aarde ligt te blinken, / ziet U zélf toch van uw hemeltrouw? / Meester, met de zware doornenkroon: / wie zijn leven liefheeft, zal het gaan verliezen. / Help mij dan het betere deel te kiezen / en U na te volgen als gehoorzaam zoon. Amen.